

Grønn handel

Bente Hagem, Europadirektør i Statnett

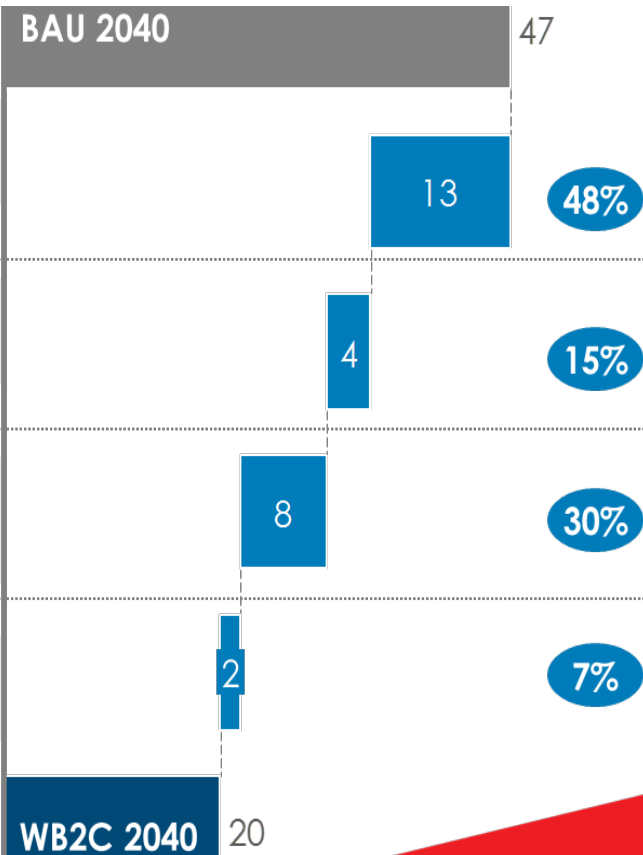
Oslo, 16.november 2016

Verden skal bli grønn – 4 strategier må realiseres

Endringsstrategi

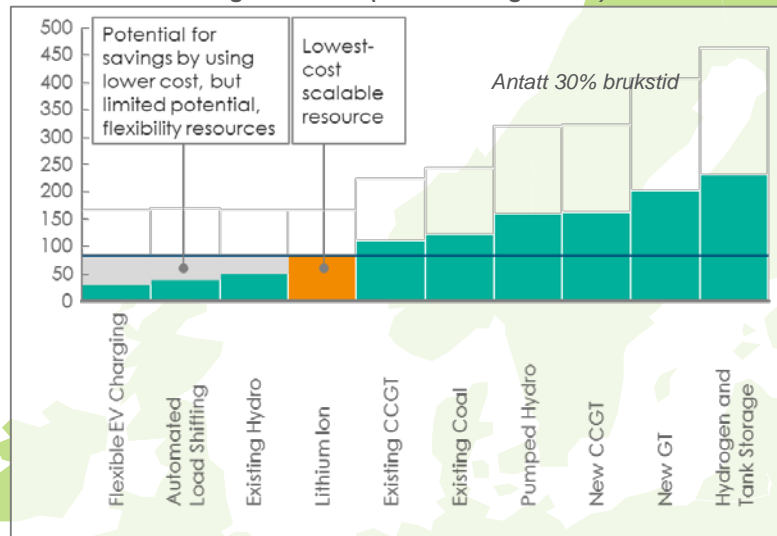
Hovedelementer

1	De-karbonisere kraftsystemet og elektrifisere ulike sektorer	Fornybar kraftproduksjon CCS/CCU for fossil kraftproduksjon Elektrifisering av transport, bygg og industri
2	De-karbonisere andre sektorer	CCS/CCU for industri Biodrivstoff og bioenergi Hydrogen
3	Økt energiproduktivitet - 2x historiske nivåer	Elektrifisering av transport, bygg og industri Teknologistandarder og innovasjon Strukturelle endringer (urban infrastruktur, sirkulær-økonomi)
4	Optimere bruk av fossilt drivstoff innenfor gjenstående karbonbudsjett	Erstatte kull med gass Håndtere metangass lekkasjer

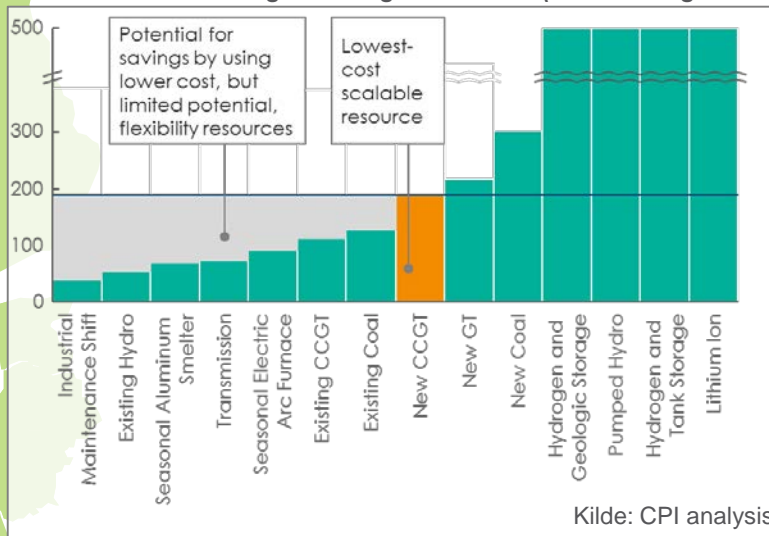

Det er mange som vil levere fleksibilitet og vi må forstå konkurrentene

Fleksibilitet intradag etter 2030 (USD/ending i MWh)

Fleksibilitet mellom dager/sesonger etter 2030 (USD/ending i MWh)

Kilde: CPI analysis

Konkurrent-analyse:

Priser ute er benchmark for norsk kabel og pumpekraft:

- Hva er betalingsviljen for storage i UK og på Kontinentet?
- National Grid betalte i des. 2015 18 £/KW for 46GW produksjon for levering 2019/2020

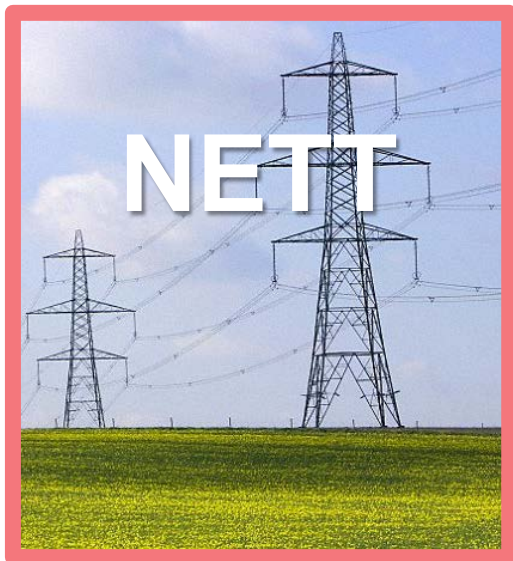
Handel går alle veier – nyttig med begrepet "grønt batteri"?

Vi leverer fleksibilitet og backup, men vi vil også:

- ✓ selge vårt eget kraftoverskudd
- ✓ kjøpe andres kraftoverskudd
- ✓ bruke f.eks. batterier på kontinentet til å balansere norsk elvekraft om sommeren
- ✓ bruke kontinentet til å balansere nedbørfattige perioder (tørrår)

Hvordan etablere grønn handel?

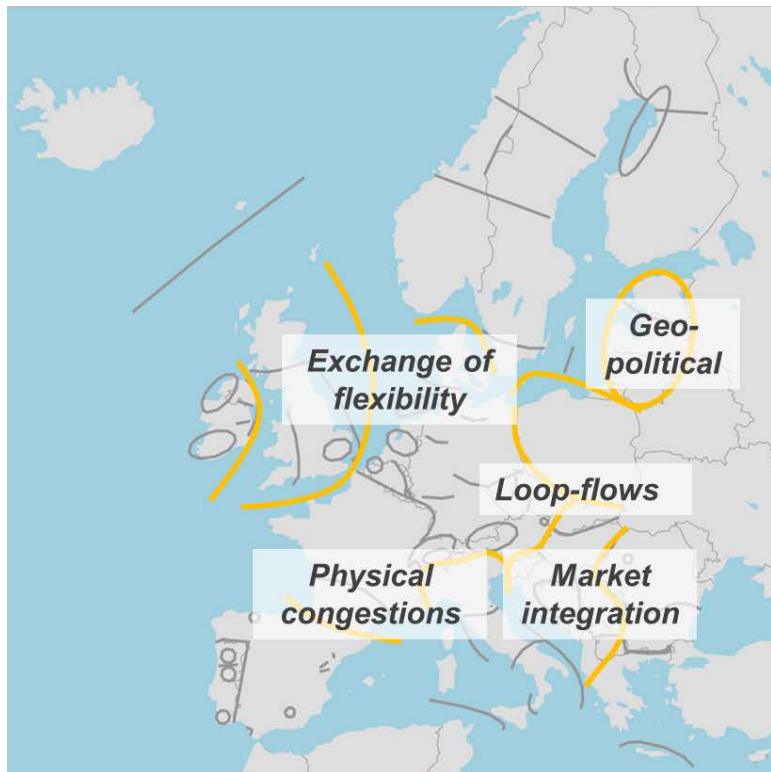
*Utvikle kraft-
systemet effektivt*

&

*Utnytte ressurser
effektivt*

Betydelig nettutvikling i Europa

Grid investments by 2040:

150 b€

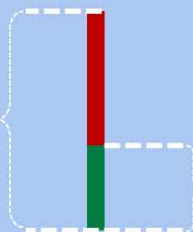
Reduserte flaskehalsar og prisforskjeller

Congested number of hours:

40%

Without TYNDP
2016 investments

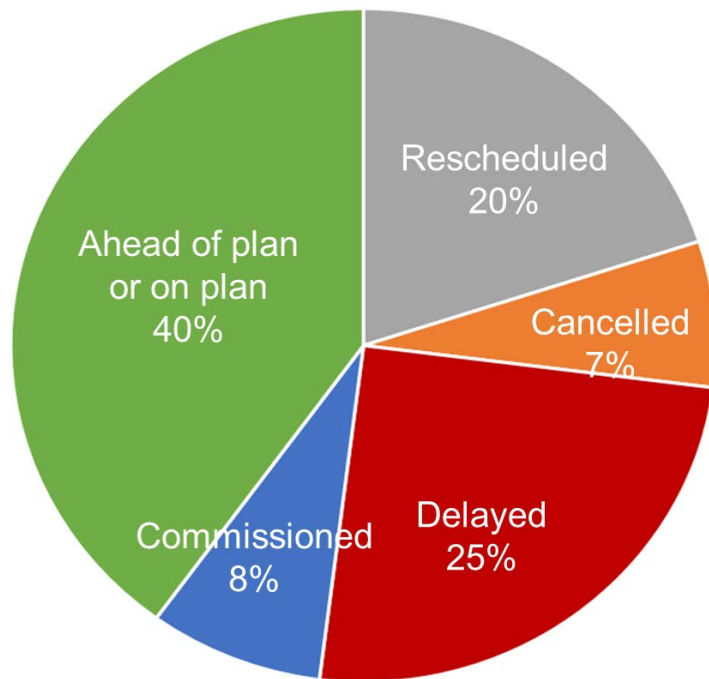
With TYNDP
investments

Average price spread at each border in the fairly green Vision 3

God fremdrift på porteføljen av prosjekter i våre planer

Projects of Common Interest (PCIs)

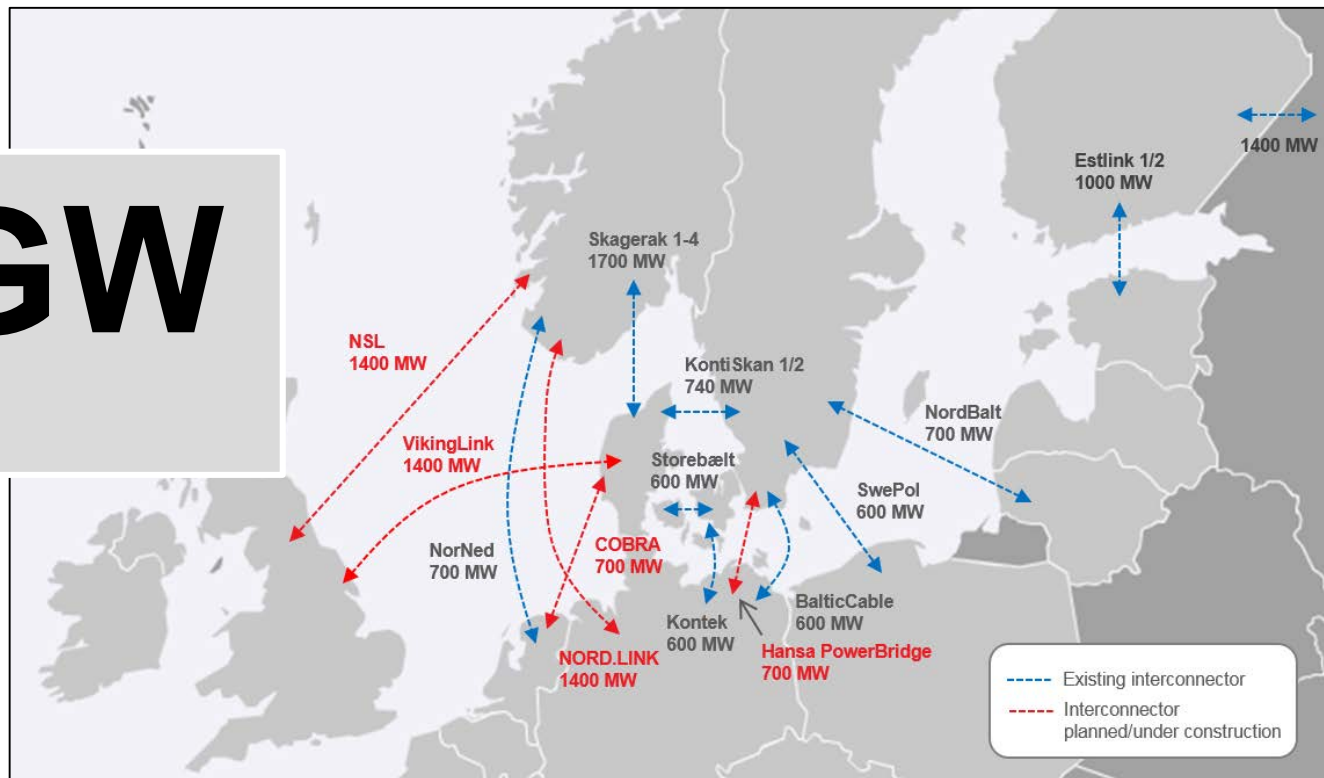

Reasons for delays:

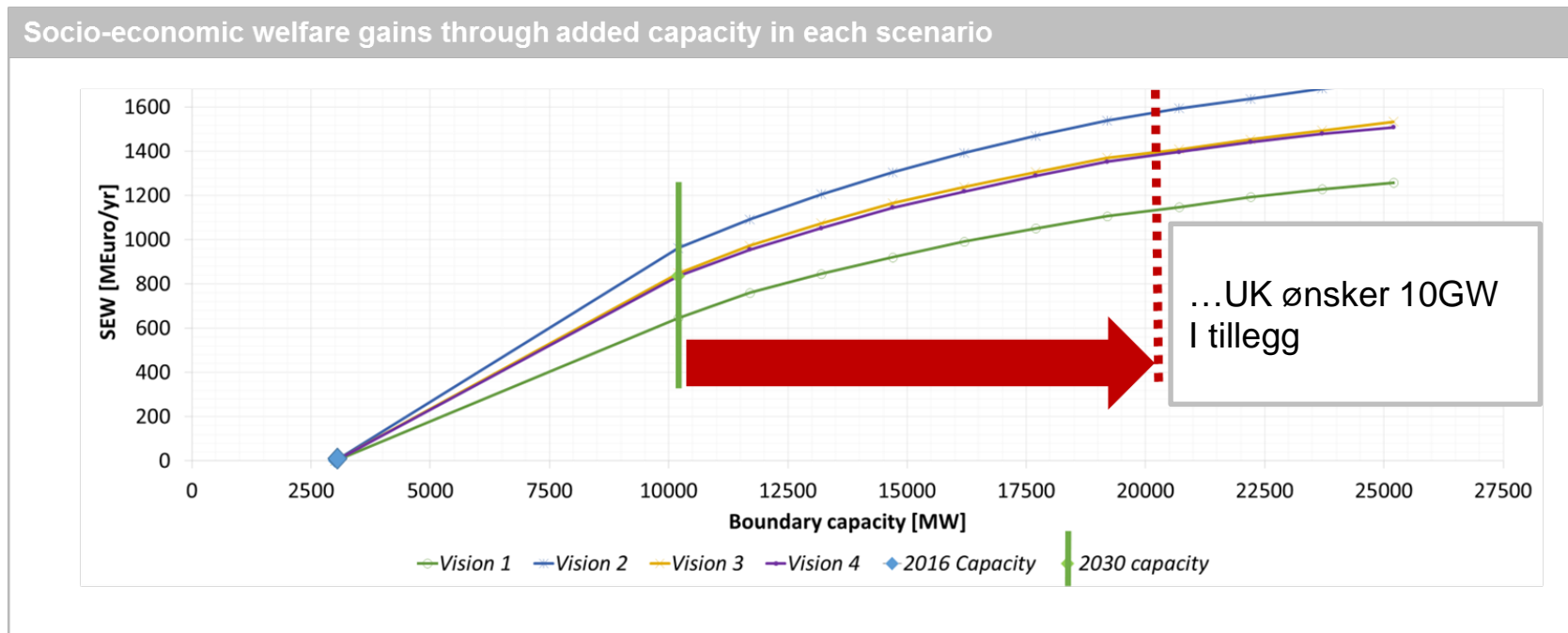
- Permitting (58%)
- Financing (24%)
- Technical (8%)
- Other (10%)

Økt handel mot kontinentet og UK

>12 GW
mot 2025

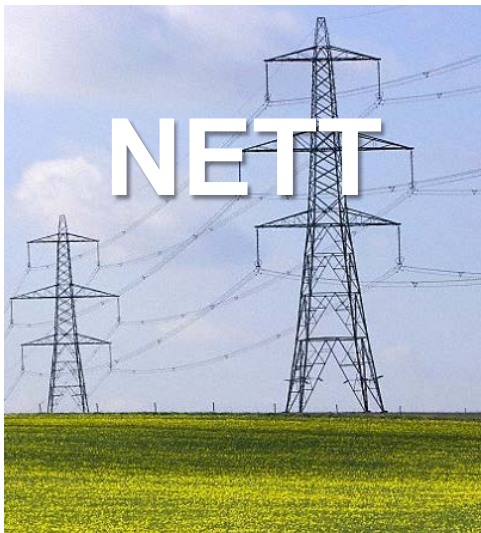

UK ønsker flere interconnectors

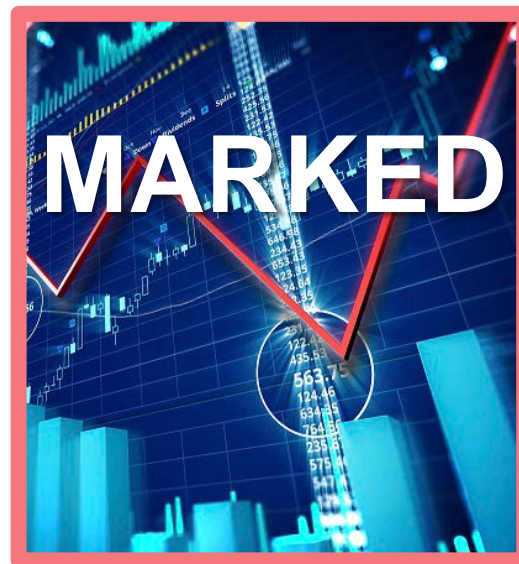

Source: Entsoe TYNDP

Hvordan etablere grønn handel?

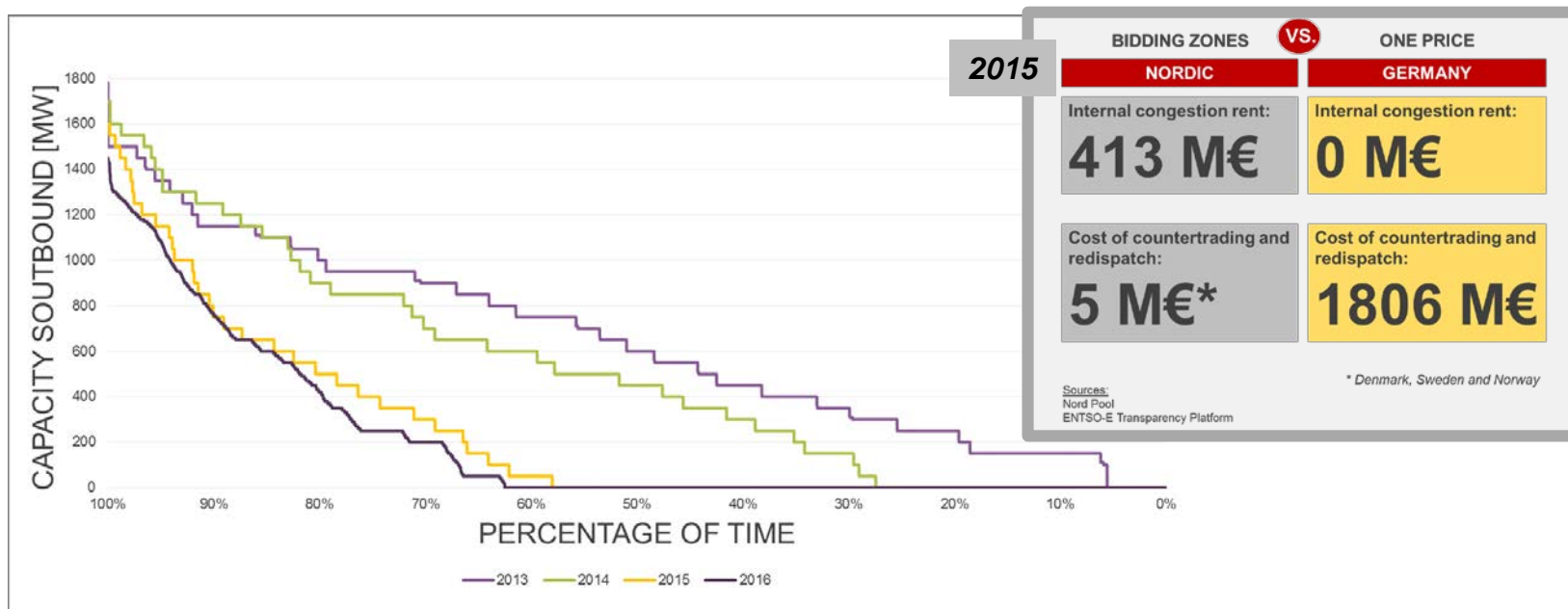
&

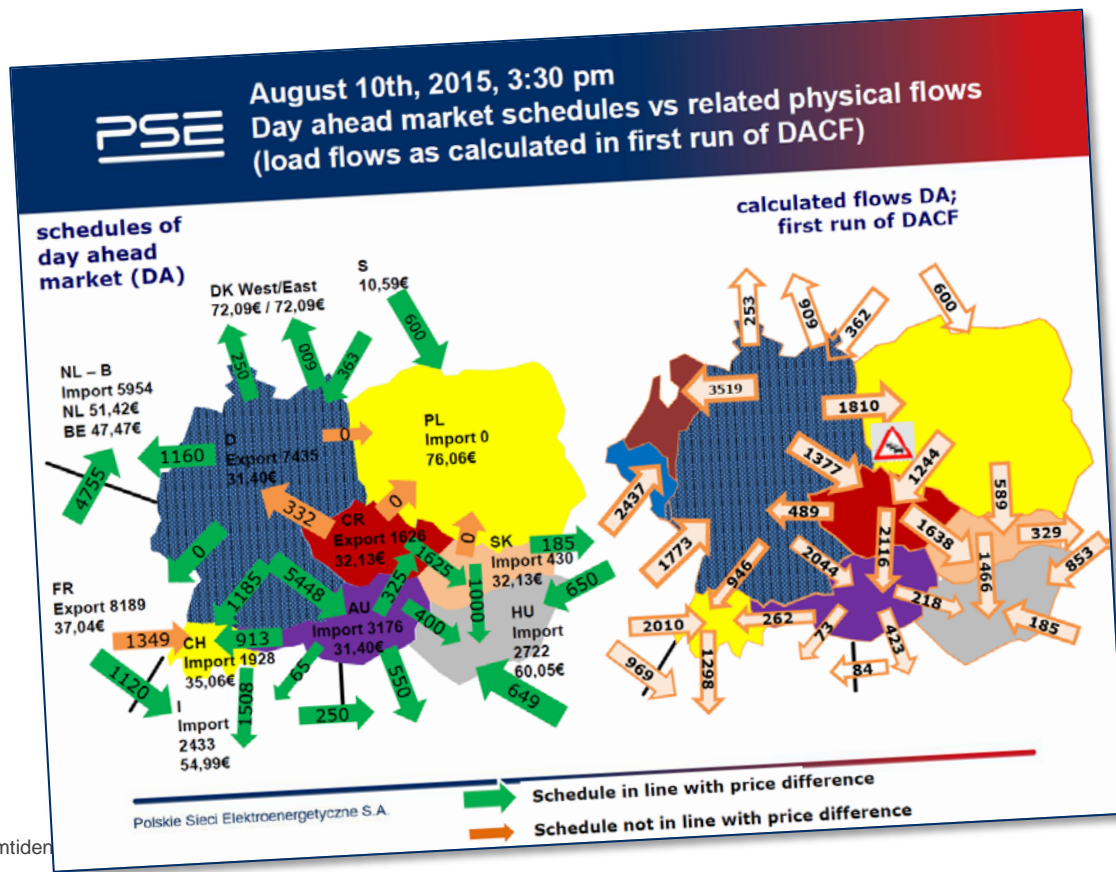
Uten velfungerende markeder kan
våre investeringer bli 'stranded assets'

Krevende kapasitetsfastsetting på tysk-dansk grense

Prisområder definert av markedsforhold vs. definert av nasjonalgrenser

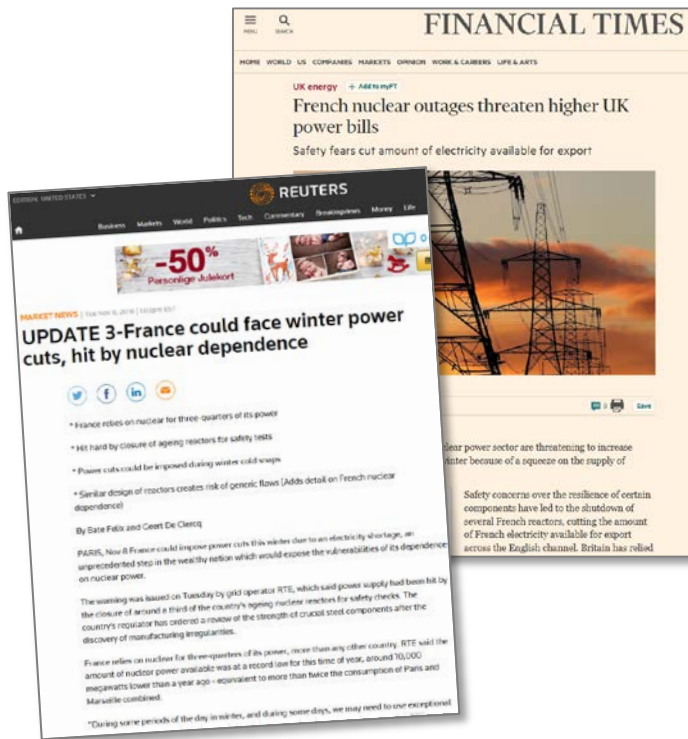

Markedet følger ikke fysikken på kontinentet

Flow-based markedskobling i CEE er nødvendig men ikke tilstrekkelig for å løse problemet

Prissignalene når ikke franske sluttbruker

- Regulerte sluttbrukerpriser, begrenset kobling til engrospris
- Begrenset mulighet for prisrespons hos sluttbrukerne
- Løsningene er vanlige i flere land

Eksisterende markedsløsninger må forbedres

1) Vi må fordele kabelkapasitet effektivt mellom produkter

SK4

- 100 MW reservert på SK4
 - 6% av total kapasitet
 - 19% av inntektene

NORD.LINK og NSL

- Merverdi av handel med reserver ca 150 MNOK årlig

2) Vi må ta hensyn til tap på kablene

- Energitap i HVDC-kabler på 4%
- Prisforskjellen må dekke tapskostnaden – sløsing av energi
- Mangler fortsatt mot Danmark
- Verditap ca. 50 MNOK/år for nye og eksisterende kabler

3) Vi må snu flyten raskere

- Store flyendringer påvirker frekvenskvaliteten negativt
- Endring av flyt er maks. 600 MW/time, må ha 1000 MW/time
- Endring krever europeisk enighet.
- Estimert verdi er 175 MNOK/år våre eksisterende og nye kabler

Nye markedsløsninger må utvikles og implementeres

- Balanseansvar for fornybar produksjon
- Prissignaler ut til sluttkunden – aktivere forbrukerfleksibilitet
- Finere tidsoppløsning i reserve og intradagmarkedet
- Begrense bruken av kapasitets-markeder
 - Dersom land innfører, sikre cross boder deltagelse på like vilkår

Grønn handel

- ✓ Det grønne batteriet er en vesentlig del av vår handel i dag
- ✓ Vi tror på en inkrementell utvikling, hvor volatile priser gir stegvis utbygging av nett, kabler og produksjon/pumpekraft
- ✓ Et effektivt europeisk marked er en forutsetning for å realisere grønne norske verdier

